

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianas og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olafs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petiline.

Politisk oversigt.

Det tyske rigs-militærbudget for 1891/92 viser en stigning af næsten 23 millioner kroner blivende udgift. Deraf falder over de tre fjerdedele paa Preussen.

De preussiske biskoper holdt i afvigte uge et fællesmøde i Köln for at enes om sin stilling til den ubillige nye folkeskolelov.

Kongen af Holland, Vilhelm III. af Oranien, er død i søndags. Han var født i 1817 og havde været konge siden 1849, da hans fader tog afsked.

Irlændernes fører Parnell er protestant. Hvad angaar hans forbliven som fører, siger „Dagbl.“: „Den katholske geistligheds indflydelse maa der regnes med fremfor nogen andens; dens indflydelse paa det irske menige folk er stor og vidtrækkende.“ Geistligheden synes nu at tage parti for Parnells forbliven; thi vistnok beklager den den optræden som privatmand, i hvilken han er kjendt skyldig, men folket kan ikke se bort fra hans store parlamentariske dygtighed og interesse for Irlands sag eller fra de enestaaende tjenester, han har ydet denne. Gladstone er just ikke glad over at have Parnell til medarbeider nu, men modsætter sig dog neppe irernes ønske.

Udfaldet af de italienske valg til kammeret er nu bekjendt: fire femtedele af pladsene tilhører regjeringspartiet.

Med hvilke midler det hidtil herskende republikanske parti i De forenede stater søgte at bevare sin overvegt, sees af følgende eksempel, som ikke er enestaaende i sit slags. Kunde man indlemme territoriet Idaho i staternes tal, vilde partiet faa to nye senatorer. Altsaa erklærede territoriets republikanske delegat i kamret, at Idaho havde i det mindste 125,000 indvaanere, og der fordres kun 100,000. Nu viser folketællingen, at der kun er 84,229. Men det gjør ingenting; bedragriet er jo lykkedes, saa republikanerne er tilfredsstillede; og bedragriet hjalp dem ingenting alligevel, saa demokraterne er for saa vidt ogsaa tilfredsstillede. — Folketællingen, som lige nu har fundet sted, har vakt almen misfornøielse ved sin storslaaede unøjagtighed, og de republikanske embedsmænd har skammen derfor. — Der er gjort opstand af den tapre Sioux-indianerstamme, som — smaat og

stort medregnet — tæller vel 30,000 mennesker. Mod indianerne øves i Nordamerika en langtrukken udryddelsestaktik, og saa sker det fra tid til anden, at de griber til vaaben, naar aaget bliver dem for tungt og nøden for stor. Men i den blodige kamp maa de jo til slut dog ogsaa bukke under, og saaledes oprives stammerne derved kun endnu fortere.

Frankrige og Tyskland anerkjender gjensidig de overenskomster, som hvert af landene har truffet med England angaaende sine besiddelser i Ostafrika.

Det antages, at i Brasilien vil den lov atter blive ophævet, som udviser jesuiterne af landet; frimurerne og de øvrige liberale mener altsaa at maatte regne med det katholske folk.

Gudstjenesten i St. Olafs kirke.

Søndag den 30te november. Kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 andagt med katekese.

St. Halvards kapel, Urtegaden 29.

Søndag: Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 4½ andagt med katekese.

Ugekalender.

Søndag den 30te november, 1ste søndag i advent (Epist.: Rom. 13, 11—14; evang.: Luk. 21, 25—33). — Mandag den 1ste december. Didacus, franciskauer, † 1463. — Tirsdag. Bibiana, jomfru og martyr, † 363. — Onsdag. Frans Xaver, jesuit og missionær, † 1552. — Torsdag. Peter Krysológus, erkebisp af Ravenna og kirkelærer, † 450. — Fredag. Andreas, apostel og martyr. — Lørdag. Nikolaus, biskop af Mira, † 342.

Søndag. 2den adventssøndag.

Pastor Houen.

Lørdag middag afgik ved døden den i vide kredse kjendte og agtede prest, pastor Kristofer Holfeldt-Houen her i byen.

Den afdøde var født i Arendal 1820; hans fader var lærer ved borgerskolen dersteds; hans broder er den som stifter af legaterne for kunstnere og videnskabsmænd bekjendte Anton Houen i Newcastle. I tidlig alder blev Kristofer Holfeldt-Houen sat til han-

delen og kom derved til at foretage reiser i flere af Europas lande. I Frankrige, men navnlig i Italien kom han i meget nær berøring med catholicismen og dens mænd, og efter at have sat sig ind i dens lære, fordringer og liv, blev han i juni 1847 katolik. Dels i Italien og dels i Frankrige drev han fra nu af paa med studier for at uddanne sig til prest, og i 1854 blev han da viet efter at have tilbragt de sidste 3½ aar i Propagandaens missionskolleg i Rom. 3 aar virkede han derefter som prest i Kristiania, men sin længste tid, nemlig over 23 aar, i Bergen, fra hvilket udgangspunkt han ogsaa foretog mange missionsreiser. De sidste par aar, inden svagelighed gjorde ham arbejdsudygtig, var han prest for menigheden i Fredrikshald. Siden nytaar 1884 har han saa kun yderligere tjent missionen ved litterære arbejder. Disse bestaar af en endnu utrykt oversættelse af „Goffiné's huspostille“, en under trykken værende filosofisk-religiøs bog om „Menneskenaturens længsler“, og „Vore fædres tro“ af kardinal Gibbons; de to sidste er frit bearbejdede oversættelser fra engelsk. Hans tidligere arbejder er det udmerket, men lidet populært skrevne „Katholsk intelligensblad“, et maanedskrift, som dog ophørte med 2den aargang; endvidere „Vor tids grundvildfarelser“, 4 „Tidsmæssige traktater“, „Dr. M. Luthers lære om retfærdiggjørelsen“ og endel bladartikler.

Pastor Houen døde i Oslo, hvorfra liget blev overført til Vorfrues hospital. Det var, som foreskrevet er, klædt i violet messedragt. Torsdag morgen blev det hentet til St. Olavs kirke, og matutin med laudes blev sunget kl. 9. Kl. 10 begyndte levit-sjælemessen, som hs. høiærværdighed præfekten feirede. Requiems-koral-messen ledsagede gudstjenesten. Derefter holdt hs. høiærværdighed følgende ligtale fra den florbehængte prædikestol:

Mementote præpositorum vestrorum. Kom eders foresatte ihu, som har forkyndt eder Guds ord, og naar I betragter udgangen af deres vandel, da efterfølg deres tro (Hebr. 13, 7)!

Elskede i Herren!

Hvis jeg nogensinde, naar jeg skulde gribe ordet, var i forlegenhed, saa er det tilfældet idag ved min dyrebare medbroders baare.

Alt indbyder mig til at holde en lovtale over hans ædle person. Jeg vilde gjerne fortælle eder, hvorledes han — en søn af dette land, der nu skal modtage hans jordiske levninger — som medlem af den lutherske statskirke opvoksede i alle de fordomme mod moderkirken, der navnlig i hans ungdomstid omspandt næsten alle gemyter. Jeg vilde gjerne skildre de tunge kampe, som hans efter den fulde sandhed tørstende sjæl maatte udstaa, skildre hans hjertes jubel, da han, der allerede havde naaet manddomsalderen, efter ivrig forsken og ydmyg bøn til lysets Aand endelig fandt den kirke, der alene svarede til hans ideal, den ene, hellige, katholske og apostoliske kirke. Jeg vilde gjerne sige eder, med hvilken hellig begeistring han, den modne mand, i Propaganda-kollegiet i Rom satte sig ved ud-søgte læreres fødder for gjennem grundige filosofiske

og theologiske studier at sætte sig i stand til ogsaa at meddele andre sin lykke; med hvilken apostolisk hengivelse han, efterat den Helligaand ved biskopens salvelse og haandspaalæggelse var kommen over ham, ilede tilbage til sit elskede fædreland, hvor han først i 3 aar virkede her i byen, derpaa 24 aar i Bergen og endelig 2 aar i Fredrikshald, og altid arbejdede som en god hyrde for den ham anbetroede hjord og navnlig som prædikant og forfatter kjæmpede for Kristi riges fremme, indtil hans nedbrudte helbred i 1883 tvang ham til at trække sig tilbage fra den aktive sjælesorg og for eftertiden kun ved sin bøn og sit raad at understøtte sine yngre medarbeidere.

Dog, jeg maa modstaa fristelsen til at udkaste dette skønne billede; thi paa den ene side vilde jeg da træde i modsigelse med min afdøde broders beskedenhed, og paa den anden side stemmer det lidet med hans moders, den katholske kirkes, anskuelser at strø personlig virak ved en afdøds baare.

Men det kan ikke undlades: at udtale hans præsteværdigheds fortjente ros og saa sige eder, at pastor Holfeldt-Houen legemliggjorde det billede af en nidkær prest, som jeg vil have malet.

Den katholske prest beklæder en værdighed, for hvilken selv en engel maatte ræddes. Gud har ikke alene anbetret ham forvaltningen af sine ophøiede hemmeligheder og sine naadeskatte; men ogsaa de uddelige sjæles frelse er lagt i hans haand. Men hvad en sjæl er værd i Guds øine, det viser Han os selv derved, at Han skjænker den barnekaar hos sig og gjør den til sin arving; at Han, da sjælen var falden i synd, hengav sin enbaarne søn til dens frelse; at denne menneskevordne søn skjænker den sit eget kjød og blod til næring. Det er i sandhed en værdighed og en byrde, for hvilken man maatte ræddes, hvis Herren ikke havde sagt til presterne: „Se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende (Matth. 28, 20).“

Hvad er da i virkeligheden en prest for de troende? Han er deres lærer, deres hyrde og deres offerprest.

1.

Presten er de troendes lærer:

„Gaa hen og lær alle folk!“ saaledes lyder det opdrag, han har faaet af Frelseren. Men dertil hører ikke blot en dyb erkjendelse af de guddommelige sandheder, men fremfor alt apostolisk mod til ikke at fortie den erkjendte sandhed. Uden dette mod vilde Frelserens trusel opfyldes paa presten: „Den, som ikke bekynder mig for menneskene, ham vil jeg heller ikke bekynde for min fader, som er i himlene.“

At den frimodige bekyndelse af sandheden fordrer mod, det viser allerede den hl. Petrus's første optræden paa pinsefesten os; det ser vi af den spot, den foragt, de pinsler og den blodige død, hvormed man lønnede apostlerne og utallige trosbud for evangeliets forkyndelse; det ser vi af det i sandhed dæmoniske had, hvormed sandhedens fiender, selv i katholske lande, forfølger kirkens tjenere, fordi de ikke vil ophøre med at forkynde alle folk evangeliet og med Johannes den

døber at tilraabe ogsaa de store og mægtige, der forsynder sig mod Guds bud: „Det er eder ikke tilladt!“

De samme vanskeligheder, som apostlerne og trosbudene mødte, møder enhver prest i større eller mindre grad indenfor sin menighed. I hver menighed gives der lidenskaber at dæmpe og misbrug at bekjæmpe. Men lidenskaben gjør blind, den gjør oprør mod den, som vil lægge en tøile paa den. Kalder presten de vildfarende tilbage paa frelsens vei, da heder det straks, at det er had og misfornøielse, som taler ud af ham. Tilraaber han dem, der undertrykker de fattige, enker og faderløse, dem, der afstedkommer offentlig forargelse, dem, der fordærver ungdommen, der myrder sine børns sjæle, der skjænder Herrens dag — tilraaber han alle disse døberens ord: „Det er eder ikke tilladt“, da optændes deres vrede og forbitrelse, og en skjændig bagvaskelse og en bitter forfølgelse er den løn, en sjælesørger høster for den kjærlighed, der har lagt de strenge ord paa hans læber. Jeg siger „kjærlighed“; thi kun den fader, der revser sit barn, naar det begaar feil, nærer sand kjærlighed til det.

Og dog tør presten ikke tie, hvis han ei af Isaias vil blive kaldt en stum hund; og tier han, da ve ham paa dommens dag, hvis forfærdelse og gru sidste søndags evangelium skildrede for os!

Den guddommelige dommer vilde da sige til ham: „Jeg havde givet dig i opdrag at lære alt, hvad jeg har befalet, og du har af feighed og menneskefrygt fortiet mit ord. Gaa bort fra mig!“

De smaa vilde staa op og tilraabe ham: „Du var sat til at verne om vor tro og vor uskyldighed; vi stedtes i fare, forargelsen kom, forførelsen nærmede sig, og du taug alene af menneskefrygt. Vi er ved din skyld gaaet fortabte. Forbandet være du!“

Ynglingerne vilde staa op og med veklage udraabe: „Du var os given til at være vor stridsmand mod synder og laster. Du saa os kjæmpe med lidenskaberne, du saa os paa fordærvsens vei, og du havde ikke mod til at træde vor letsindighed imøde. Derfor er vi gaaet tilgrunde. Forbandet være du!“

Og jomfruerne vilde staa op og raabe: „Vi var anbettede til din varetægt. Men du saa, hvorledes vi besøgte letfærdige selskaber, hvorledes vi underholdt farlige bekjendtskaber, at vi læste upassende bøger, at vi var forfængelige og kun elskede stas og fine klæder. Du saa det altsammen og formanede os ikke, bare for ikke at paadrage dig nogle faa ubehageligheder. Vi er for din skyld evig ulykkelige. Forbandet være du!“

Og husfædrene vilde reise sig mod ham: „Du var sat til at lede os, naar det gjaldt vore børns opdragelse, til altid paany at minde os om vore pligter overfor vore hustruer, til at formane os mod ødselhed og drukkenskab, til at afskrække os fra uretfærdighed, at rive hadet ud af vore hjerter. Men du har tiet for ikke at optænde vor vrede. Derfor er vi nu evig ulykkelige. Forbandet være du!“

Og husmødrene vilde staa op, enkerne og de faderløse vilde reise sig, og vridende sine hænder vilde de raabe: „Du var sat til at støtte vor svaghed mod

overlast, og du har tiet til vor undertrykkelse og overladt os til fortvilelsen. Forbandet være du!“

Og allesammen vilde raabe, og hele evigheden igjennem i forfærdeligt kor gjentage: „Forbandelse, forbandelse hvile over dig!“

Der ser I, elskede i Herren, hvilket forfærdeligt ansvar læreembedet lægger paa prestens skuldre. Gud være takket! min hensevede broder var sig stedse dette ansvar bevist. I tale og skrift har han prædikeret Guds ord og Guds bud efter hedningeapostelens anvisning, i tide og utide, med al langmodighed og lærdom. Derfor kan han trøstigt træde frem for sin guddommelige dommer.

2.

Presten er tillige sat til hyrde og dommer over den ham anbettede hjord. Har han tro forvaltet sit læreembede, har han modig skredet ind for med ordets sigd at udrydde syndens ukrud, har han forkyndt frelsens hele lære, har han ført ordets sverd for at holde vildfarelsen borte fra sin hjord, da har han allerede opfyldt en betydelig del af sine hyrdepligter.

Men han har endnu en tung opgave at løse. Han skal ogsaa være dommer. Han har modtaget den Helligaand for at tilgive dem, der angrer og bekjender sine synder, og at negte dem, der ikke er værdige til forladelse, syndernes tilgivelse. — Sandelig, en frygtelig magt, som vi ikke kunde tro paa, hvis ikke de hellige bøger og overleveringen fra kirkeens ældste tider havde givet os en sikker borg for dens tilværelse! Ifølge denne magt skal presten i skriftestolen paa én gang være læge, dommer og fader. Som læge skal han i al kjærlighed og taalmodighed hjælpe den stakkars synder til at afdække sin sjæls saar og finde det rette lægemiddel. O, hvilken ømhed fordrer ikke denne opgave! Som dommer skal han enten i Guds navn forlade den angrende synder eller overlade den forhærdede synder til Guds straffedomme. Hvilket forfærdeligt ansvar! Som fader skal han paa den ene side gjenopreise skriftebarnets synkende mod, men paa den anden side ogsaa med strenghed dadle dets feil. Han maa forbinde moderens ømhed med faderens mandige kjærlighed. Visselig bløder hans hjerte ved synet af de synder, som vansirer skriftebarnets sjæl, og han kunde gjerne i forening med skriftebarnet fælde taarer over den ødelæggelse, som synden har afstedkommet, ligesom Jesus græd over Jerusalems ulykkelige stad. Men dette tør dog ikke hindre ham fra ligesom Jesus at gribe svøben og med eftertryk at rense den Helligaands tempel. Et tungt, et overmaade tungt embede!

Men ogsaa ude i livet maa presten bestandig varetage sit hyrde- og faderembede. Hos ham søger den tvilende raad, hos ham henter den fattige og forfulgte trøst, hos ham finder den forladte et tilflugtsted og den hjælpeløse hjælp. Han græder med de grædende og glæder sig med de glade; thi alle er de hans børn. Af kjærlighed til dem har han forladt fader og moder, slegt og venner; af overnaturlig kjærlighed til dem giver han afkald paa jordisk kjærlighed. De er hans fader og moder, søskende og venner, hustru og børn; de er den familie, som Gud selv har anbe-

troet ham, og for dem ofrer han sig med hellig begeistring.

O, vidste blot alle troende, med hvilken øm kjærlighed den sande prest omfatter alle sine faar! O alle I, paa hvem denne hensøvede har lagt sin haand til forladelse, til hvis bedrøvede hjerte han har talt trøstens ord, med hvem han har delt sit brød, hvem han har ledsaget paa livets krogede stier, hvis døende slegtninger han har aftørret dødssveden, som perled paa panden, og forsødet det forfærdelige skridt ind i evigheden: kom og aflæg vidnesbyrd om, hvad presten er som hyrde, som dommer og som fader!

3.

Presten har endnu en tredje opgave, nemlig at ofre for sine troende, at bede for dem og at aabne dem de himmelske naadeskatte.

Da engang Israels folk nede paa sletten kjæmpede mod sine fiender, da knælede Moses oppe paa bjerget og bad med opløftede hænder til Herren om seier for sit folk. Og naar han løftede sine arme, da seirede israeliterne, og naar han af træthed lod armene synke, da fik fienderne overtaget. Gik israeliterne i kamp, da bragte deres prester først et offer til Herren for at forsones folket med Gud og for saaledes at gjøre det værdigt til seier.

Ogsaa vi kristne har en frygtelig kamp at kjæmpe mod vor frelses fiender: helvede, verden og vore egne lidenskaber. Denne kamp kan vi kun da bestaa seierrig, naar Gud er med os. Og derfor har Han indsat sine prester, forat de ligesom skal løfte hænderne i veiret og nedbede himlens bistand over menigheden. Dette gjør da ogsaa presten daglig ved det hl. messeoffer, hvor han byder den himmelske fader hans egen søn under brødets skikkelse, forat Han skal forbarme sig over sit folk. Presten gjør det, idet han daglig tilligemed alle prester i den hele vide verden i brevvarbønnen vender sig til Gud Herren for i sit folks navn at love og prise Ham og bede Ham om naade og miskundhed.

Det er ogsaa presten, som i de hellige sakramenter uddeler Guds naadeskatte. Med den hl. daabs vand vasker han barnet rent fra arvesynden og ifører det den helliggjørende naades klædebon. Ved hans formidling faar synderen i bodens sakrament tilgivelse fra Gud; han rækker os livets brød i altrets sakrament; han velsigner egtefællernes uopløselige pagt i egteskabets sakrament; i den sidste salvelses sakrament trøster og styrker han den døende til døds kampen. Han beder ved hans grav for hans evige hvile, naar ingen mere tænker paa ham. O, i sandhed en herlig opgave!

Elskede brødre! En prest, saadan som jeg nu har skildret ham for eder, var den medbroder, ved hvis baare vi idag sørger. Han var en modig folkets lærer, han var en sand fader for de troende, som hans kirke havde anbetroet ham, og det var hans hjertes glæde at ofre og bede for sin hjord og at formidle den Guds naadegaver. Han har levet som værdig prest og er som en ydmyg søn af sin kirke, styrket med

dens naadegaver, vandret hen til evighedens rige, hvor han for hyrdernes hyrde skulde aflægge regnskab for sin forvaltning. Efter et saadant liv og en saadan død vil Herren have været ham en naadig dommer.

Men desuagtet vil vi dog ikke glemme, at intet urent kan indgaa i himmeriges rige; og hvem kan vide, om vor broder blev befunden fuldkommen ren for Herren, og om han ikke endnu maa lutres i renselsesstedet som guldet i smeltedigelen? Og just fordi ingen kan vide det, om en voksen, der er gaaet over til evigheden, allerede er i himlen, netop derfor behandler kirken ogsaa ham som en synder, der endnu tiltrænger Guds barmhjertighed; derfor smykker den ikke hans baare med kranse og blomster som tegn paa forherligelse; men i sørge dragt beder den for ham og synger med sine børn bedende til himmelen: „Herre, giv ham den evige hvile, og lad det evige lys lyse for ham!“ Amen.

Efter talen foretog hr. præfekten i pontificaldragt absolutionen, assisteret af fire prester, hvorpaa ligtoget satte sig i bevægelse til Vor frelsers gravlund. Det var koldt, og sneen faldt jevnt og tyndt ned over sørgetoget. Hr. professor Polaczek og kgl. fuldmægtig Werenskjold fungerede som sørgemarchaller; mange menighedslemmer og ikke-katholiker deltog i høitideligheden.

Menneskenaturens længsler.

Filosofisk-religiøse overveielser.

(Fortsat.)

Protestantisme.

XVII.

Fornuften.

„Reformationen“, siger Guizot, „er gjenindsættelsen af den individuelle fornuft i dens souverænitet“ (?); og at „Luther er nøglen til reformationen“, tager vi for givet, efter den protestantiske religions historieskrivers høie autoritet.¹⁾ Lad os betjene os af denne nøgle for at bringe for lyset de dyrebare skatte af denne mægtige omstyrtning, som saa brat forandrede seksten aarhundreders kristelige tro!

Er det sandt, som den navnkundige franske historiker holder for, at „reformationen“ har havt sine store fortjenester af at „gjengive den individuelle fornuft herredømmet“, eller bekræfte fornuftens værdighed og rettigheder for den enkelte, da maa jo denne fortjenstlighed fornemmelig vise sig hos Luther som hovedrepræsentant for hele reformationen.

Hvad lærte da dr. Martin Luther om menneskenaturen og den menneskelige fornufts høie værd — „Lysset, som oplyser hvert menneske, der kommer til verden“, som hans veiviser og redskabet for at erkjende sandheden? Lad os adspørge og lytte til reformation-

¹⁾ Aubigné.

religionens orakels lære! Hvad tænker han om mennesket?

„Ønsker vi“, siger han, „en rigtig definition af mennesket, kan vi sige, at han er et fornuftigt dyr (animal rationale), begavet med en fornuft og i besiddelse af et hjerte, hvilke begge er opfindsomme.“ En noget besynderlig bestemmelse af begrebet menneske; men lad gaa! Lad os da se, hvilke er de eiendommelige tanker og gjøremaal, som dette „opfindsomme“ væsen med sin fornuft og sit hjerte tager sig til?

„Hvad opfinder nu disse menneskets evner og kræfter (nemlig hans fornuft og hjerte)?“ spørger Luther; og han svarer: „de opfinder ondt, de opfinder ondt mod Gud, mod Guds bud, mod mennesket.“ „Mennesket“, vedbliver han, „er følgelig begavet med en fornuft af uendelig virksomhed, men denne virksomhed er altid ond og gudløs.“¹⁾

Var dette sandt, vilde det jo været tusende gange bedre, om vi aldrig havde faaet fornuften i gave af Gud. Hvem vilde ikke snarere være som de, der mangler fornuftens forret, end være i besiddelse af en evne, som med sin uophørlige virksomhed altid leder vild og til det onde? Tilvisse kan en saadan gave ikke stamme fra et alvist og algodt væsen; den tager sig snarere ud som en forbandelse fra en ugudelig og onskabsfuld aand, fra en fiende af mennesket.

Denne den store reformators opposition mod fornuften er ikke udtrykket for enkeltvise udbrud af hans lidenskabelige sind eller for en misforstaaet fromheds højere flugt, som en god lutheraner i vore dage skulde nærmest maatte tænke sig det. Den var tvertimod hans stadige og urokkelige overbevisning. Lad os se, hvorledes Luther udvikler dette sit fiendskab mod fornuften!

„Den kristelige aabenbaring“, lærer han, „forkaster klarlig alt det, som er af kjød og blod, d. e. det, som i mennesket er menneskeligt, og følgelig al menneskefornuft, aldenstund denne visselig ikke er istand til at lede os til Kristus. Derfor er disse ting (fornuften m. m.) utvilsomt intet andet end forfængelighed og mørke. Alligevel gjør høiskolerne (universiteterne), djævelens skoler, stort opstyr; ikke blot ophøier de fornuftens naturlige ret, men de fremholder fornuften som noget godt, nyttigt, nødvendigt for den kristne sandheds erkjendelse. Det er klart, at ingen foruden høiskolerne har udfundet dette, medmindre det skulde være djævelen selv, for at kuldaste og formørke kristendommens sandhed, hvad desværre altfor ofte har været tilfældet.“²⁾

Efterat han saaledes har grundfæstet i sit eget sind, at fornuftens naturlige lys og aabenbaringslyset væsentlig modstrider hinanden, spotter han over selve tanken om, at den enes lys kan paa nogen maade tjene til at bekræfte den andens. Han siger i det samme skrift:

„Med den nette sammenligning, at det guddommelige lys spreder sine straalere over fornuftens naturlige

lys ligesom sollyset over et smukt maleri, har skolerne overført denne hedenske lære til kristendommen. Djævelen har lært dem at sige som hedningerne. Paa denne vis trampes Guds ord under fødder; men kommer dette ord frem, knuser det alle saadanne djævelske lærdomme til støv.“¹⁾ Dette er dr. Luthers lære.

Altsaa først siger han os, at fornuften med sin rastløse virksomhed altid leder os til det onde og til ugudelighed; dernæst, at den er værdiløs som veileder eller redskab for at finde sandheden; og endelig belæres vi om, at fornuft og kristelig sandhed er afgjorte fiender af hinanden, saasom fornuftens lys er idel mørke og forfængelighed, en hovmodets indbildning fra høiskolerne (eller djævelen (!)), som Guds ord skal knuse til støv.

Dersom dr. Luthers ord er af sandheden, dersom hans lærdomme er reformationens hovednøgle, da kan intet være Gud velbehageligere, ingen pligt mere bydende for den, som holder den protestantiske tro, end at stræbe efter at udslukke sin fornufts lys eller tilsidesætte dens forskrifter. Og i virkeligheden har vi denne lære af dr. Luther i hans navnkundige, klassiske breve om st. Pauli brev til galaterne.

„Mennesket, som har tro“ — siger vor fornuftfiende og „reformator“ — „kverker fornuften og siger til den: Fornuft, du er en enfoldig, blind taabe! Du har ikke forstand, som er værd en øre. Gjør ikke saa mange naragtige brøl med din modstand, men luk munden til og hold din tunge! Bemøi dig ikke med at dømme om Guds ord, men hold dig smukt i ro, og hør, hvad det siger dig, og tro det! Paa den maade kvæler de troende udyret, som den hele verden ellers ikke kunde gjøre, og saaledes yder de det velbehageligste offer, som kan bringes vor herre Gud.“²⁾

Fornuftens tilintetgjørelse er ikke alene pligt for tilhængerne af denne den „sande kristendoms“ ridder, men dens ødelæggelse skal gaa forud for den kristne tro. Dem, der holdt for, at fornuften er en af de nødvendige betingelser for troen, oplyser Luther som følger:

„Børn — just fordi fornuften hos dem ikke virker — kan tro og tror i virkeligheden paa en fuldkomnere maade, eftersom fornuften, hvor den er virksom, altid gaar tvert imod troen. Vi bør derfor lade fornuften falde. Fornuften maa dræbes og begraves i troen. I siger, fornuften er et lys for troen, at den skal tjene til at føre os til troen; ja, efter min dom spreder fornuften lys, just som skarn i en lygte. Det er Kristi vilje, at om vi vil indgaa i himmeriges rige, maa vi blive som smaa børn, nemlig, ligesom børn mangler al fornuft og forstaaelse, saaledes skal fornuften tilintetgjøres hos alle kristne, ellers har troen intet hold hos dem; thi fornuft strider mod tro.“³⁾

At være kristen, efter dette evangelium, er det samme som at ophøre at være et fornuftigt væsen og stille sig paa ett trin med de fornuftløse dyr: jo, det er en net „gjenoprettelse af den individuelle fornufts herredømme“! Et saadant evangelium vilde, hvis det

¹⁾ Komm. I. Moseb. hos *Walch* I, 875.

²⁾ Kirchen-Postille XI, 459.

¹⁾ *ibid.* p. 599.

²⁾ *Walch* V, III, pag. 2044.

³⁾ Luthers ungedr. Pred., ausgegeb. von Brun, p. 106.

var muligt, finde en bedre missionsmark, en friere og fuldere udvikling blandt de umælende end hos fornuftige væsener. Det vilde vinde snarere og rigeligere gehør blandt bavianer, orangutanger og andre klasser af aber end blandt skabninger med tanke og fornuftslutninger; thi hos de fornuftløse skabninger behøves ikke det forberedende arbejde med tilintetgjørelse af al fornuft for at bane vei for troen. Denne slags tro, som Luther saa sterkt anbefaler, kunde hos dem med én gang fæste rod.

Hvorfor, i den sunde fornufts navn, siges det os atter og atter igjen, at vi skal „læse bibelen“, „granske skriftens ord“, dersom vi ikke skal bruge vor fornuft, dersom fornuftens tilintetgjørelse er en *conditio sine qua non* = en nødvendig betingelse for tro? — saaledes maa vel enhver tænkende protestant udbryde. Er det da ikke at ynkes over, at denne „velsignede opdagelse af en gammel latinsk bibel, som Luther fandt i Erfurts bibliotek“, ikke blev af ham benyttet i et bedre øiemed? Og i sandhed, man maa ynkes over, at den ikke spredte et klarere lys i „reformatorens“ sjæl end at lære ham at nedsætte og foragte Guds ædle gave til mennesket: fornuften.

(Fortsættes.)

Tilbage

til gammeldags anskuelse, til de kjernesunde, katolske grundsætninger bliver den ædru og vidtskuende del af samfundet mer og mere dreven af de moderne grundsætninger, som vor tid med de forskjelligste midler saa ivrig agiterer for.

Forleden modtog keiser Wilhelm garderekruternes troskabsed, ved hvilken leilighed han i sin tale fremhævede, at den indvortes fiende (d: de samfundsdelæggende, socialistiske principer) kun kan overvindes paa grundlag af kristendommen. Ingen kan være en god soldat uden at være en god kristen, erklærede han; derfor skulde rekruterne, der havde aflagt troskabseden til ham som sin jordiske hersker, fremfor alt bevare troskaben mod sin himmelske herre, vor frelser.

Det er den samme anskuelse, som bevægede middelalderens katolske herskere til at skride med sin verdslige arm ind imod dem, der ved frafald fra troen eller ved vranglære, af kirken blev befundet at have brudt troskabseden mod kirkens herre, Kristus.

Hvor vederstyggeligt!

Som alle de protestantiske trossamfund vil heller ikke den engelske høikirke vide af bøn og gudstjeneste for de afdøde; denne forudsætter jo troen paa skjærilden, og slikt „pavepaafund“ er protestanter hævede over. Men hvad sker ikke i denne vidunderlige verden?

Paa allesjælesdag (2den november) blev der i mindst 250 anglikanske kirker i London holdt en særlig tjeneste for de afdøde, ved hvilken nadveren uddeltes. Hovedtjenesten fandt sted kl. 11; den bærer navnet: „Ihukommelse af alle sjæle“. Den tjenestgjørende geistlighed bar sorte dragter; altrene, der var udstyrede med

brændende kjerter, var behængte med sørgeflor; musikken var høitidelig alvorlig, og „Dies iræ“s gribende toner gjorde et dybt indtryk paa folket. Et selskab blev for nogle aar siden stiftet i London med det formaal at fremme gudstjenesten for de afdøde, og allerede synger man nu vesperne for de afdøde i 112 kirker. Provinsbyerne følger ogsaa med, og bladene meddeler, at i flere af de protestantiske domkirker har prædikanterne den foregaaende søndag talt de afdødes sag med varme.

Hvor vederstyggeligt, at man kommer tilbage til den katolske sandhed!

Endnu værre!

Andagten til Guds hl. moder er som bekjendt en af de største vederstyggeligheder i antikristens Babylon, og havde reformationen ikke gjort andet end drage Maria ned fra himmeldronningens værdighed til at være en almindelig kone, saa havde den dog været et vel-signet Guds verk. Men tænk! somme vender ogsaa paa det punkt tilbage til moderkirkens tro, til den katolske sandhed.

Den presbyterianske prest dr. Robert Court holdt forleden en prædiken over Magnificat (Luk. 1, 46—55). Deri hed det bl. a.: „Alle protestanter bør ære og hædre den hl. jomfru, ikke alene formedelst hendes personlige karakter, men fordi hun er Guds moder. Jeg for mit vedkommende har forlængst lært at elske og dyrke Maria. [Under ordet „dyrke“ forstaaes efter katolsk talevis ikke blot den dyrkelse, som vises Gud alene, men ogsaa den ære, vi beviser de af hans skabninger, som er hans venner.] Indtil tidernes ur slaar sit sidste slag, vil slegt efter slegt vedblive med at paakalde hende som den velsignede. Og hvorfor? For sønnens skyld. Mandvordelsen er midtpunktet i den kristne lære.“

Det 2det kjærlighedsbud i praksis.

I Tyskland holdes der rundt om en masse katolikforsamlinger for at indsende andragender til rigsdagen om, at jesuiterne skal faa lov at vende tilbage.

I den anledning holder nu Roms professionelle bekjæmpere møder til affattelse af protester. Ved et saadant møde i Landau den 17de ds. holdt advokat Bangratz festtalen med følgende kristelige ord bl. a.: „Dersom jesuiterne kom tilbage til vort fædreland, da vilde den skrækkeligste partikamp brænde løs; da vil protestanternes fanatisme tændes, en ild vil gaa gennem landet, alle andre interesser vil træde i baggrunden for denne kamp. Jeg føler det paa mit eget legeme, hvor fanatisk en protestant kan blive, og naar en protestant bliver fanatisk, saa gløder han ti gange mere i fanatismen end enhver anden, fordi vi er fanatiske med bevidsthed derom. Jeg vilde nødig, at vi blev op-hidsede til at vise, hvor lidenskabelige vi kan blive.“

Ingen af de tilstedeværende protestantiske prester nedlagde indsigelse mod det fremførte; og den følgende taler var dog en prest, pastor Risch i Walsheim.

Det „kristne“ England og missionsarbeidet.

Et dampskib, som nylig afgik fra England til Afrikas vestkyst, havde ombord 14 missionærer, 460 tons krudt, 11 kasser genever og 10.000 fustager Rom.

„Tromsø stiftstid.“ glemmer desværre at tilføje, hvormange kister bibler fredens sendebud medførte, og hvormange smaatraktater mod drukkenskab. Skjøn missionering den!

Fra Kina.

Om den protestantiske missionering i Kina giver „Det norske missionselskab“ følgende oplysninger:

Fortiden arbejder der i Kina 35 missionselskaber, som alle er helt eller delvis reformerte. Deres samlede antal udenlandske arbejdere (missionærer af begge køn) er antagelig over 1000, hvortil endnu kommer en stor skare af indfødte arbejdere. Ved udgangen af 1888 havde alle selskaberne tilsammen 32,252 voksne kristne og 15.326 skolebørn. Og dog har de fleske arbeidet meget længe der; Londonerselskabet begyndte allerede i 1807.

Som det betydeligste selskab fremhæves Hudson-Taylor's „Kinas indlandsmission.“ Om dette skrives ordret: „Hvor megen respekt vi end har for Hudson-Taylor's nidkjære og dygtige arbeide, kan vi dog som lutherske kristne ikke overse, at hans mission er beklændelsesløs, og at den tillader polygamister at beholde sine mange koner ogsaa som kristne, en opfatning, som ogsaa Næstegaard [den første af de norske missionærer] paa mødet i Bergen udtrykkelig forsvarede, idet han udtalte, at 'det nye testamente intet siger herom'.“

I egenskab af lutherske kristne tager missionsstyrelsen anstød af flerkoneriet? Som om de ikke just som tilhængere af den reformator, der sammen med Melancton o. a. udtrykkelig tillod landgrev Filip af Hessen at have to koner samtidig, og just som tilhængere af den norske statskirke, der vier fraskilte — altsaa giver sin velsignelse til polygami eller konkubinater — ikke burde tage anstød af sligt!

I egenskab af lutherske kristne tager styrelsen anstød af, at paagjældende selskab er konfessionsløst? Som om de ikke burde overse dette just som tilhængere af den partikular-kirke, hvis lære hævder berettigelsen af den frie forskning paa troens omraade og hævder den Helligaands bistand til erkjendelse af sandhed igjennem den frie forskning?

Domt

har den anglikanske erkebisp af Canterbury den 21de ds. i den proces, man havde anlagt mod biskopen af Lincoln for katholiserende tendenser i kirketjenesten. Delvis er den anklagede frikjendt; han faar nemlig lov til at blande lidt vand i vinen, blot det ikke sker i kirken selv; til at bryde hostien, blot folket kan se derpaa; til at staa vendt mod øst under messen; til at synge Agnus Dei og have tændte kjerter paa alteret.

Derimod tillader den engelske kirke ham ikke at gjøre korsets tegn over menigheden ved absolutionen og ved meddelelsen af velsignelsen.

Exkommuniceret.

Som svar paa en mod pastor Wang i anledning af hans „En erklæring“ (St. Olaf nr. 45) rettet artikel er følgende blevet indsendt til og optaget i „Aftenposten“.

Hr. redaktør!

Da pastor Wang ligger meget syg, tillader „Aftenposten“ vel, at jeg svarer i hans sted paa den anklage, der i nr. 738 reistes imod ham for „jesuitisme“.

Ligesom pastor Wang har gjort, saaledes erklærer ogsaa jeg, at ingen af de to damer, der har vægret sig ved at lade sine børn faa katholsk opdragelse, er ekskommuniceret — dette ord taget efter den katholske kirkes sprogbrug, og det er jo da efter den, at vi katholiker faar rette os. Naar kirken taler om ekskommunikation, betegner den altid dermed en censur, ved hvilken en person fuldstændig skilles fra kirken og de troendes samfund (Zitelli, Apparatus juris ecclesiastici, 1886: Sub mentione excommunicationis generatim intelligitur censura, qua quis separatur omnino ab ecclesia et communione fidelium). Den saakaldte lille ekskommunikation (excommunicatio minor), som ramte dem, der omgikkes med ekskommunicerede, hvem folk skulde undgaa, og som medførte udelukkelse fra sakramenterne, den er ophævet i kirken, og udelukkelse fra sakramenterne bestaar ikke længere som censur, men simpelthen som en straf, der hører op, saasnart forseelsen hører op.

Sidstnævnte straf er det nu, som er bleven de omhandlede tildel, fordi de ikke har opfyldt den pligt, som kirken til alle tider har paalagt sine medlemmer og nødvendigvis maa paalægge dem, eftersom den anser sig for den eneste sande kirke — en pligt, som de omhandlede sjælesørgere udtrykkelig havde gjort dem opmærksom paa, dengang egteskabet skulde indgaaes, og førend de havde givet sin forlovede noget modstridende løfte — en pligt, som man ogsaa imedens deres mænd levede, har drevet paa at faa opfyldt. Men eftersom de i sine mænds levetid paastod, at disse absolut forhindrede dem fra at efterkomme forpligtelsen, og kirken ikke fordrer noget, som er moralsk (d. v. s. efter filosofisk sprogbrug: i betragtning af forhaandenværende omstændigheder) umuligt, saa blev straffen suspenderet indtil det øieblik, da det hidtil umulige nu, som følge af mændenes død, blev dem muligt, og de alligevel undlod at efterkomme sin forpligtelse.

At „Aftenposten“ lægger saa stor vegt paa, at de to enker har givet sine mænd et løfte, der staar i strid med deres egen pligt og samvittighed, det undrer mig. Det staar nu forøvrigt slet ikke fast, at et saadant løfte virkelig er blevet givet i de to tilfælder, og vedkommende damer har da heller ikke paabe-raabt sig dette, da de ikjendtes straffen. Men tror virkelig „Aftenposten“, at man skal, eller blot tør holde

et løfte, som ens egen samvittighed maa protestere imod — som f. eks. at dræbe sit eget barn? Lad os dog i slige principsspørgsmaal lade os mindre lede af vore følelser end af vor fornuft!

Kristiania. 25de novbr. 1890.

Ærbødigst

Dr. J. B. Fallize,
Norges apostoliske præfekt.

Indenlandske efterretninger.

Til borgermester i Bergen er forhenværende statsraad Arctander udnævnt.

Et skoleskib i lighed med „Kristiania“ giver Bergen sig til gutters uddannelse til søfart.

Diskussionsmøde holdtes i mandags og tirsdags paa indbydelse af socialdemokratisk forening. Professor Morgenstjerne holdt den første aften, statsraad Hertzberg den anden aften indledningsforedraget; desuden deltog pastor Chr. Bugge og professor Yngvar Nielsen i diskussionen imod socialismen. Selvfølgelig søgte endel socialistisk piberi, hysseri m. m. at forstyrre forhandlingerne.

Den sygdom, som prof. Koch lover helbredelse for, nemlig tuberkulose, dør i Norge hvert femte menneske af.

Kulden er ved Tønset naaet til 38° C. (32½° R.) i onsdags.

Udvandring. Forrige fredag afgang 30 udvandrere med „Montebello“; i fredags 28 med „Hekla“ og 23 med „Angelo“.

Soulykker. En sjelden sterk østenstorm rasede sidst i forrige uge til mandag aften, og fra hele kysten meldes et utal af ulykker. Paa Bodø havn f. eks. er 11 fartøier forliste og knuste, mens mange andre maatte kaste riggen overbord. Ved Ofoten er ca. 160 eller saanær alle sildefartøierne forliste eller havarerede, og desuden mange baade. Ca. et halvt snes menneskeliv er gaaede tabt. Temperaturen var derhos svært lav, nemlig under 10°, saa folkene har lidt svært af kulde og mangel af levnettsmidler og husly. — I Atlanterhavet er bark „Sinken“ af Laurvig forladt. — Jagt „Helene“ af Arendal er kantret ved Hirtshals (Jylland); mandskabet blev optaget. — Brig „Lilian“ af Kristianssand er blevet vrage paa Lister (Jylland); mandskabet reddet. — Bark „Alhambra“ af Fredrikshald er forlist ved Brasilien; mandskabet bjerget.

Udenlandske efterretninger.

Den württembergiske katolikforsamling i Ulm havde samlet over 10,000 deltagere.

Pater Damien har allerede faaet en efterfølger: redemptoristpateren John Battler er død som offer for sin apostoliske kærlighed blandt de spedalske paa Sandwichs-øerne.

Franciskanerne (graabrødrene) mistede for henvend to aar siden sit gamle, berømte kloster Ara coeli i Rom, som regjeringen beslaglagde. Da tog de fat paa

at bygge sig et nyt kloster med tilhørende international studiestadstalt for hele ordenen, og dette er nu den 20de novbr. høitidelig aabnet.

Kardinal Mermillod faar til efterfølger som biskop i Lausanne og Genf Jaccoud, rektor for seminariet i Freiburg.

En basar til fordel for katolske forældreløse børn afholdes i Berlin; keiserinden har foræret et kostbart service til basaren.

Domkapitlerne i erkestiftet Posen-Gnesen har besluttet at overlade den hl. fader valget af en erkebiskop for denne gang, da den preussiske regjering ikke finder behag i nogen af deres kandidater.

Biskop Anzer, apostolisk vikar for Syd-Shantung, af fødsel regensburger, er den første missionær, den store missionsanstalt i Steyl har udsendt. Fortiden opholder han sig i Berlin og er bleven meget hædret af keiseren; grunden til hans komme var nemlig at ombytte det hidtidige franske protektorat over missionen med tyskt, da man antagelig vil blive bedre tjent med dette.

Polakerne i Milwaukee agter at bygge et polsk-engelsk universitet; et saadant bestaar allerede i Detroit.

En krudtexplosion ved Belfort har kostet 5 arbejdere livet.

I en grube i Tschausch (Bøhmen) trængte vandet ind, og ca. 20 bjergmænd forulykkede.

I Mellemuropa er der atter overhængende fare for oversvømmelse; hist og her er den allerede indtraadt.

Hvilke masser af sæl der aarlig maa lade livet, faar man et indtryk af ved at høre, at blot den kanadiske sælfangst, dreven af 29 skibe, iaar har indbragt 39,547 sæl; desuden er naturligvis mange saarede eller dræbte, uden at man har faaet dem fat.

Medens koleraen forsvinder i Spanien, griber koppeepidemi heftig om sig i St. Petersburg.

Stormen har ogsaa raset i Danmark med oversvømmelser og snefog; ligeledes er Sverige, Tyskland og Østerrige blevet hjemsøgt.

Soulykker. Ved Kjøbenhavn stødte en engelsk damper sammen med en dansk skonnert; dennes kaptein med kone og barn og to mand druknede.

Blandinger.

En sogneprest. Da Børsens sognekald i 1814 blev udskilt af Bynessets prestegjeld, fik Svend Tostrup Wessel det og beholdt det til sin død, 20 aar efter. Det var knapt om prester i hans tid, og man fik ikke tage det saa nøie med ens kvalifikationer som sjælesørger — [hensigten helligede midlet]. Og Wessels var da saa smaa, som bedst tænkes kan.

Ved konfirmationerne havde han en maalestok for konfirmandernes opstilling i det kjød, som fandtes paa gaardene. Sit offer modtog han af og til i brændevin. Gaardsbrug drev han ikke, men hans hele beskæftigelse bestod i at handle og bytte ure. Da han døde, fandtes der efter ham et helt kvarter slige.

Men rart stod det ikke til med sjælesorg og skolevæsen i hans prestegjeld. (Aftp.)

Uregelmæssigheder ved bladets tilstilling bedes uophødelig meldte til ekspeditionen, Akersveien 4.